

DENTAL TRIBUNE

The World's Dental Newspaper · Croatian Edition

Hrvatska, prosinac 2019. - godina XII br. 4

www.dental-tribune.com

KLINIČKA PRAKSA

Medicinska anamneza u stomatološkoj praksi

Za prepoznavanje faktora rizika važna je temeljita anamneza - kako je pravilno uzeti?

stranica 6

ENDODONCIJA

Periapikalne lezije liječiti ili ne liječiti?

Na čemu stručnjaci iz endodoncije temelje svoju odluku o spašavanju zuba: intuiciji, iskustvu ili nalazu CBCT-a?

stranica 14

MENADŽMENT

U lice umjesto iza leđa

Ogovaranje među kolegama bitno utječe na atmosferu na poslu. Kako razviti kulturu davanja povratnih informacija?

stranica 25

IZLAGANJE FLUORU TIJEKOM TRUDNOĆE povezano s niskim kvocijentom inteligencije u djece

Izvor: DTI

QUEBEC CITY, Kanada: Različite studije istraživale su učinkovitost fluoridirane vode u prevenciji zubnog karijesa. Nedavno provedeno istraživanje išlo je korak dalje i ispitalo povezanost između majčina unosa fluora tijekom trudnoće i dječjeg kvocijenta inteligencije (IQ). Rezultati govore da izloženost fluoru u trudnoći može utjecati na djetetov intelektualni razvoj i stoga ga treba smanjiti.

Prema istraživanju fluoridiranom vodom opskrbljuje se oko 66 % američkih stanovnika, 38 % stanovnika Kanade i 3 % europskih stanovnika, uglavnom zbog uočenih prednosti za oralno zdravlje.

Nedavno provedeno istraživanje pokazalo je da unos fluora tijekom trudnoće može utjecati na dječji IQ. (Fotografija: wavebreakmedia/Shutterstock)

U istraživanju su korišteni podaci kohortnog istraživanja na majkama i dojenčadi i procjenjivani su parametri koncentracija fluora u mokraći majke,

samostalni dnevni unos fluora i rezultati IQ testova djece na 601 paru majka-dijete iz šest glavnih gradova Kanade. Više od 40 % sudionika živjelo je u

zajednicama koje su se u vrijeme istraživanja opskrbljivale fluoridiranom komunalnom vodom. Istraživači su ispitali rezultate IQ testova djece u dobi od tri i četiri godine.

Podaci su pokazali da su majke koje su živjele u područjima u kojima je fluor dodavan u vodu imale veću koncentraciju minerala u mokraći u usporedbi s onima koje su živjele u područjima s nefluoridiranom vodom. Povećana koncentracija fluora u majčinu urinu za 1 mg/L bila je povezana s 4,5 nižom vrijednosti IQ-a kod dječaka. Međutim, istraživači nisu otkrili povezanost između razine fluora u majčinoj mokraći i IQ rezultata ženske

djece. Konačno, dnevno povećanje fluora od 1 mg kod majki bilo je povezano s 3,66 nižim rezultatom IQ-a kod dječaka i djevojčica.

Iako rezultati istraživanja izazivaju veliku zabrinutost zbog fluoridacije vode u zajednici, mnogi su istraživači odbacili te nalaze na osnovi toga što nema dovoljno dokaza. Zbog toga je potrebno provesti više istraživanja na tu temu kako bi se validirali rezultati.

Istraživanje pod naslovom "Povezanost između izlaganja majki fluoru tijekom trudnoće i IQ rezultata potomstva u Kanadi" objavljeno je u časopisu JAMA Pediatrics.

OGLAS

Sretne Božićne i Novogodišnje praznike!

želimo svim klijentima, suradnicima, vjernim dugogodišnjim čitateljima i pretplatnicima na časopis Dental Tribune – hrvatsko izdanje

DENTALMEDIAGRUPA

DENTAL TRIBUNE

The World's Dental Newspaper - Croatian Edition

Istraživanje utvrđuje razloge za NEUSPJEH I GUBITAK dentalnih implantata

Izvor: DTI

ZÜRICH, Švicarska: Dentalni implantati postali su izvrsna terapijska opcija za nadomještanje izgubljenih zubi, a različiti koncepti liječenja postižu visoke stope uspješnosti. Ipak, kao i u svakom medicinskom postupku, mogu se pojaviti biološke komplikacije koje mogu dovesti do potpunog neuspjeha implantata i, prema tome, u najgorem scenariju, do potrebe za njihovim uklanjanjem. Nedavno provedeno istraživanje sa Sveučilišta u Zürichu revidiralo je razloge neuspjeha implantata i usporedilo različite tehnike uklanjanja.

Pretraživanje literature obuhvatilo je 28 istraživanja provedenih do 2018. Istraživanja su analizirala neuspjehe titanijskih implantata, tehnike uklanjanja i ponovnu ugradnju implantata na mjestu eksplantacije.

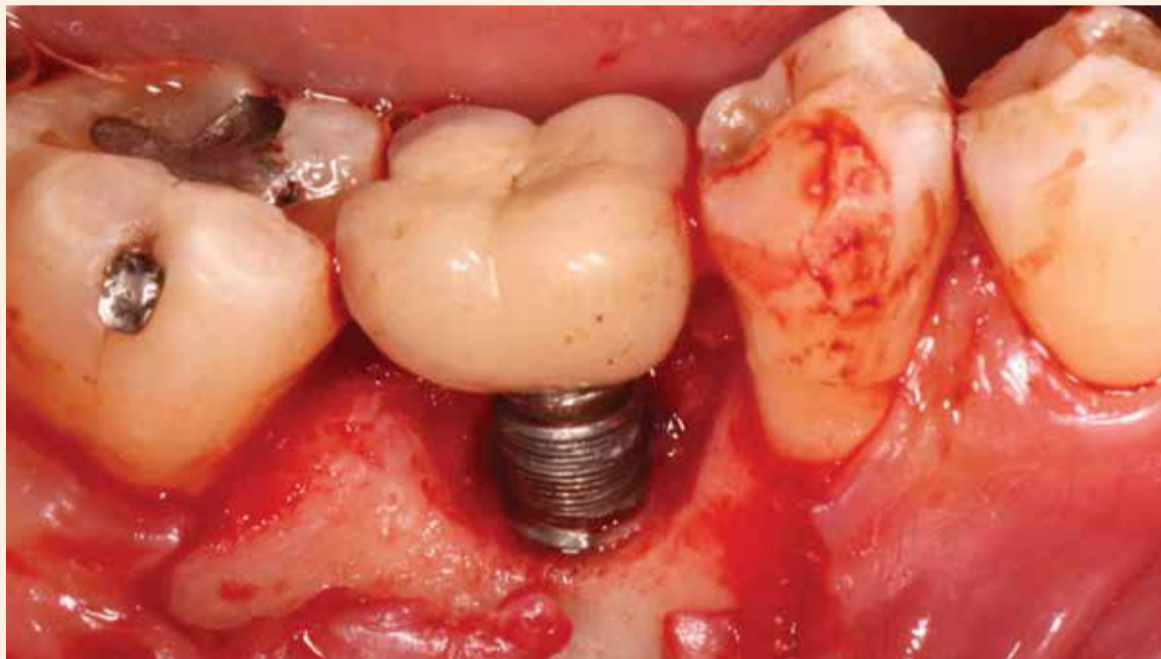
Istraživački tim identificirao je različite kategorije čimbenika koji uzrokuju neuspjeh terapije implantatima. Biološki čimbenici uključuju periimplantitis i neuspjeh u postizanju ili održavanju oseointegracije. Lom implantata primjer je mehaničkog čimbenika. Medicinske pogreške koje uzrokuju neuspjeh implantata uključuju pregrijavanje kosti, onečišćenje mjesta i malpoziciju. Funkcijski razlozi neuspjeha implantata uključuju dizajn protetske suprastrukture i funkcijsko preopterećenje.

Istraživači su otkrili da je rani neuspjeh implantata obično uzrokovan nedostatkom postizanja ili održavanja oseointegracije, pregrijavanjem kosti ili onečišćenjem mjesta. Kasni neuspjeh potaknut je lomom implantata, malpozicijom implantatima i pro-

piezokirurški postupci, lasersko kirurški postupci, CTRT i elektrokirurgija. Iako se čini da su trepan svrdla najpoznatija metoda uklanjanja implantata, CTRT, sam ili u kombinaciji trebao bi biti prvi izbor za kliničara zbog male invazivnosti.

uklanjanju u usporedbi s titanijskim implantatima.

"Ako je potrebno uklanjanje, intervencije bi se trebale temeljiti na minimalno invazivnim načelima kao i predvidljivom cijeljenju. (Post)operativni aspekti

Prema nedavno provedenom istraživanju, periimplantitis je trenutno glavni razlog zatajenja dentalnih implantata. (Fotografija: Kasama Kanpittaya/Shutterstock)

gresivnim periimplantitisom. Potonji uzrokuje 81,9 % kasnih neuspjeha implantata. Rani neuspjeh implantata rezultira implantatima koji su obično pomični i lako se uklanjaju. Kasni neuspjeh znači da implantati mogu biti djelomično oseointegrirani i stoga ih je teže ukloniti.

Kao opcije za uklanjanje implantata u istraživanju se navode vađenje zuba, trepan svrdla,

Nadalje, istraživački tim otkrio je da implantacija na mjestima eksplantacije, bez obzira na rani ili kasni neuspjeh, rezultira stopom preživljavanja od 71 do 100% tijekom pet godina.

Što se tiče uklanjanja cirkonij-oksidnih implantata, malo je podataka dostupno. Zbog fizičkih svojstava cirkonijeva oksida, pretpostavlja se da ti implantati zahtijevaju drugačiji pristup

prvenstveno trebaju ovisiti o vrsti oštećenja i planu za naknadnu implantaciju", zaključili su autori u svom radu.

Istraživanje pod naslovom „Uklanjanje neuspjelih dentalnih implantata: revidirana pitanja i odgovori“ objavljeno je u časopisu Clinical and Experimental Dental Research. [\[1\]](#)

RIJEČ UREDNICE

S obzirom na predstojeće blag dane, iskoristit ću ovaj uvodnik da vas potaknem da se zajedno prisjetimo svega što nam je donijela godina na izmaku. U posljednjih 365 dana imali smo lijepih trenutaka, teških trenutaka, slavili smo uspjehe, morali smo prihvatiti i poneki poraz ... Sjetimo se svih koji su proteklu godinu učinili takvom kakva je bila. Neki su otišli, neki su došli, neki su nam pomogli, a neki odmorili – ali najvažnije je da su

sudjelovali, zar ne?!

U ime našeg tima želim zahvaliti vama, našim dragim čitateljima, na još jednoj godini vjernosti te našim partnerima i klijentima na još jednoj godini uspješne suradnje!

Ipak, nećemo predugo gledati unatrag! Svaki je kraj ujedno i novi početak. Iskoristimo ga da prizovemo sve dobre stvari koje tek dolaze. Nikada nije kasno da budemo ono što želimo biti!

U tom smislu neka vam Nova, 2020., donese novu sreću, nove ciljeve, nova dostignuća!

Vaš Dental Tribune tim!

Doc. dr. sc. Slađana Milardović, dr. med. dent. spec. stom. protetike
Zavod za fiksnu protetiku
Stomatološki fakultet
Sveučilišta u Zagrebu
e-mail: milardovic@sfzg.hr

DENTAL TRIBUNE
The World's Dental Newspaper - Croatian & BiH Edition

INTERNATIONAL HEADQUARTERS

PUBLISHER/CHIEF EXECUTIVE OFFICER
Torsten R. Oemus

CHIEF CONTENT OFFICER
Claudia Duschek

Dental Tribune International GmbH
Holbeinstr. 29, 04229 Leipzig,
Germany
Tel.: +49 341 48 474 302 | Fax: +49 341
48 474 173
General requests: info@dental-
tribune.com
Sales requests: mediasales@dental-
tribune.com
www.dental-tribune.com

Editorial material translated and reprinted in this issue from Dental Tribune International is copyrighted by Dental Tribune International GmbH. All rights are reserved. Published with the permission of Dental Tribune International GmbH, Holbeinstr. 29, 04229 Leipzig, Germany. Reproduction in any manner in any language, in whole or in part, without the prior written permission of Dental Tribune International GmbH is expressly prohibited. Dental Tribune is a trademark of Dental Tribune International GmbH.

©2019, DENTAL TRIBUNE INTERNATIONAL GMBH.

All rights reserved. Dental Tribune International GmbH makes every effort to report clinical information and manufacturers' product news accurately, but cannot assume responsibility for the validity of product claims, or for typographical errors. The publishers also do not assume responsibility for product names, claims, or statements made by advertisers. Opinions expressed by authors are their own and may not reflect those of Dental Tribune International GmbH.

CROATIAN EDITION

VLASNIK LICENCE
Dental Media Grupa d.o.o.
Kolodvorska 1A., 10410 Velika Gorica

IZDAVAČ
Dental Media Grupa d.o.o.
Tel.: +385 (0)1 6251 990,
www.dentalmedia.hr
info@dentalmedia.hr

DIREKTOR
Sanela Drobnjak, dipl.oec.

GLAVNI UREDNIK
Doc. dr. sc. Slađana Milardović,
dr. med. dent.

GRAFIKA
Fil-art d.o.o.

PRUEVOD
Dr. sc. Slađana Milardović,
dr. med. dent.

LEKTOR
Jasmina Škoda, prof. hr. jezika i
književnosti

MARKETING
Dental Media Grupa d.o.o.

TISAK
Radin print d.o.o.

NAKLADA
4000 primjeraka

Sljedeće izdanje Dental Tribune-a izlazi u ožujku 2020. godine

DTI - VLASNIČKA STRUKTURA

TVRKA, NAKLADNIK
Dental Media Grupa d.o.o.
MATIČNI BROJ
02293749, OIB: 82547088036
ODGOVORNA OSOBA NAKLADNIKA
Sanela Drobnjak, dipl.oec.
SJEDIŠTE NAKLADNIKA
Kolodvorska 1A., 10410 Velika Gorica
TELEFON I TELEFAKS NAKLADNIKA
Tel.: 01/ 6251 990
E-POŠTA I WEB-STRANICA NAKLADNIKA
info@dentalmedia.hr
www.dentalmedia.hr
VLASNIK NAKLADNIKA I POSTOTAK
UDJELA U VLASNIŠTVU
Dental Media Grupa d.o.o., 100%
vlasništvo
NAZIV MEDIJA
Dental Tribune International
VRSTA MEDIJA
tiskani

Antibiotici koje propisuju doktori dentalne medicine ČESTO NISU POTREBNI

Izvor: DTI

CORVALLIS, SAD: Propisivanje lijekova u dentalnoj medicini nedavno je dovedeno u pitanje. Veliki dio rasprave vodio se oko opioida i učinka koji imaju na pacijente. U nedavno provedenom istraživanju istraživači su preispitali to što doktori dentalne medicine propisuju antibiotike kao preventivnu mjeru protiv infekcija i otkrili da je to bilo nepotrebno u 81 posto slučajeva.

Analizom gotovo 170.000 recepata za antibiotike koje su napisali doktori dentalne medicine između 2011. i 2015., istraživači su otkrili da je 90 posto pacijenata prošlo postupak koji je vjerojatno

opravao profilaktičko uzimanje antibiotika. Međutim, manje od 21 posto tih slučajeva uključivalo je srčana stanja zbog kojih se antibiotici preporučuju prema

medicinskim smjernicama.

U sklopu istraživanja koje su proveli istraživači s Državnog sveučilišta Oregon u Corvallis

Istraživači su proučavali kako doktori dentalne medicine propisuju antibiotike kao preventivnu mjeru protiv infekcija, otkrivajući zabrinjavajuće rezultate. (Fotografija: fizkes/Shutterstock)

i Sveučilišta Illinois u Chicagu u Sjedinjenim Državama, također su istraživane regionalne prakse propisivanja. Prema rezultatima, nepotrebni recepti prevladavali su na postotnoj osnovi na zapadu, s 85 posto neusklađenosti sa smjernicama. Ostali regionalni rezultati pokazali su 78 posto za sjeveroistok, 83 posto za srednji zapad i 80 posto za jug, a sveukupni prosjek od 82 posto nepotrebnih recepata napisanih u urbanim centrima i 79 posto u ruralnim područjima.

"Doktori dentalne medicine vrlo su promišljeni kad razvijaju planove skrbi za svoje pacijente i postoje brojni čimbenici koji utječu na preporuke liječnika, ali ovo istraživa-

nje pokazuje da postoji mogućnost da se one po potrebi preispitaju", rekla je dr. Susan Rowan sa Stomatološkog fakulteta UIC.

U SAD-u su doktori dentalne medicine odgovorni za deset posto svih recepata za antibiotike, a istraživači napominju da vjeruju da njihovi nalazi trebaju poticati doktore da na rezultate gledaju kao na poziv na akciju, a ne kao na kritiku.

Istraživanje pod nazivom "Procjena prikladnosti recepata za antibiotike za profilaksu infekcije prije stomatoloških zahvata, 2011. do 2015." objavljena je u JAMA Network Open. [\[1\]](#)

Aditivi koji se koriste u pastama za zube i žvakaćim gumama mogu imati NEGATIVAN UTJECAJ NA ZDRAVLJE

Izvor: DTI

SYDNEY, Australija: Nanočestice uobičajenog aditiva za hranu titanijeva dioksida (E171) koje se nalaze u više od 900 prehrambenih proizvoda, uključujući žvakaće gume, kao i u nekim lijekovima i pastama za zube, mogu imati negativan utjecaj na zdravlje ljudi, prema nedavno provedenom istraživanju. Rezultati su potaknuli stručnjake da zatraže bolje propise i više rasprave oko teme aditiva u hrani.

Istraživanje koje su proveli istraživači sa Sveučilišta u Sydneyu pokazalo je da E171 utječe na crijevnu mikrofloru i narušava neke od njegovih funkcija. To bi moglo

uzrokovati upalne bolesti crijeva ili kolorektalni karcinom. Autor dr. Wojciech Chrzanowski, izvanredni profesor na Nano Institutu Sveučilišta u Sydneyu, rekao je: „Sve je više dokaza da kontinuirano izlaganje nanočesticama utječe na sastav crijevne mikroflore, a kako je crijevna mikroflora čuvar našeg zdravlja, sve promjene u njezinoj funkciji utječu na ukupno zdravlje.“

Godine 2017. francuska udruga za zaštitu okoliša Agir pour l'Environnement proučila je sastav 408 pasta za zube i pronašla E171 u 271 zubnoj pasti, u 25 bio zubnih pasta i 29 zubnih pasta za djecu. Nakon ANSES-a, francuska

Novo australsko istraživanje otkrilo je da nanočestice aditiva titanijev dioksid, koji se nalaze u proizvodima kao što su pasta za zube i žvakaće gume, mogu imati negativan utjecaj na zdravlje ljudi. (Fotografija: DUSAN ZIDAR/Shutterstock)

agencija za hranu, zaštitu okoliša, zdravlje i sigurnost na radu objavila je analizu 25 novih istraživanja o toksičnosti E171 zaključujući da nedostaje znanstvenih podataka o

njegovoj štetnosti, ali preporučujući upotrebu poznatih alternativa. Francuska vlada planira zabraniti upotrebu aditiva od 2020. godine.

Prema autorima australskog istraživanja, rastuća stopa demencije, autoimunih bolesti, metastaza raka, ekcema, astme i autizma su na sve dužem popisu bolesti koje se povezuju s velikom izloženosti nanočesticama E171. Govoreći o rezultatima i onome što to znači za australsku vladu, istraživači su rekli da konzumaciju E171 trebaju bolje regulirati vlasti.

Istraživanje pod naslovom „Utjecaj prehrambenog aditiva titanijev dioksid (E171) na interakciju crijevne mikroflore i domaćina“ objavljeno je u časopisu Frontiers in Nutrition. [\[1\]](#)

OGLAS

Merry Christmas
and Happy New Year

Svim pretplatnicima časopisa Dental Tribune odobravamo 20% popusta na sve navedene proizvode do 31.01.2020.

Kontakt: dr.maria.skornjak@gmail.com; karla.janes@gmail.com, info@medline.hr, 385 98 9836 628

EUROSILICONE

medX

LOVE

k-surgery

DESIGN VERONIQUE

Clinisept+

RIMOS

TAUM

MC CM

Luminera

Istraživanje negira potrebu za antibiotskom profilaksom za prevenciju infekcija oko dentalnih implantata

Izvor: DTI

NEW YORK, SAD: Oko pitanja utječu li antibiotici na preživljavanje dentalnih implantata kod zdravih pacijenata i dalje se vode kontroverzne rasprave. Tako su u nedavno objavljenom istraživanju istraživači sa Stomatološkog fakulteta u New Yorku pokušali utvrditi djelotvornost antibiotske profilakse i specifičnih antibiotskih režima u prevenciji postoperativne infekcije nakon ugradnje dentalnih implantata.

Razmatrani su randomizirani kontrolirani pokusi koji su uspoređivali protokol s antibioticima,

bez antibiotika ili placebo kod ugradnje dentalnih implantata. Primarni ishodi bili su rana, kasna ili potpuna prevencija postoperativne infekcije, a dehidracija rane, bol i štetni učinci liječenja antibioticima bili su sekundarni ishodi.

Istraživači su pregledali 1022 sažetka i deset randomiziranih kontroliranih istraživanja s ukupno 1934 pacijenta. Svih deset pojedinačnih istraživanja nije pokazalo statistički značajnu razliku u prevenciji postoperativne infekcije. Metaanaliza nije utvrdila statistički značajne razlike u ranoj, kasnoj ili potpunoj preven-

Nedavno provedeno istraživanje pokazalo je da profilaktička primjena antibiotika ne utječe na učestalost komplikacija dentalnih implantata nakon kirurškog zahvata kod zdravih pacijenata. (Fotografija: megaflop / Shutterstock)

ciji infekcije, dehiscenciji rane ili štetnim učincima između skupina sa i bez antibiotika.

Istraživači su zaključili: „Rezultati ovog sistematiziranom pregleda sugeriraju da antibiotska profilaksa možda nije indicirana za

prevenciju postoperativne infekcije nakon ugradnje dentalnih implantata u zdravih pacijenata. Ovi nalazi i s obzirom na rizike povezane s antibioticima za individualno i javno zdravlje zahtijevaju preispitivanje rutinskog propisivanja antibiotske profilakse u postupcima ugradnje dentalnih implantata.“

Istraživanje pod nazivom „Antibiotska profilaksa možda nije indicirana za prevenciju infekcije oko dentalnih implantata kod zdravih pacijenata. Sistematizirani pregled i metaanaliza“, objavljen je u časopisu Clinical Oral Investigations. [\[1\]](#)

STRUČNJACI NE PODRŽAVAJU uporabu paste za zube s ugljenom

Izvor: DTI

LONDON/MANCHESTER, Velika Britanija: Od maski za lice do peciva za hamburgere, ugljen, najnoviji zdravstveni trend, može se naći u svim vrstama proizvoda. Ovo se također odnosi na proizvode za oralnu higijenu: crne paste za zube s aktivnim ugljenom oglašavaju se kao da mogu uklanjati mrlje i izbjeljivati zube. Međutim, u nedavno provedenom istraživanju skupina britanskih doktora dentalne medicine savjetovala je protiv uporabe paste za zube s ugljenom tvrdeći da ona zapravo može imati negativne učinke na oralno zdravlje.

Doktori su proučavali 50 različitih vrsta pasta za zube s uglje-

Nedavno provedeno istraživanje pokazalo je da novi trend-proizvod – paste za zube koje sadrže ugljen – možda nisu toliko dobre kako se promoviraju. (Fotografija: Vladimir Gjorgiev / Shutterstock)

nom i otkrili da samo osam posto njih sadrži fluor, što ukazuje na to da nude vrlo ograničenu zaštitu od zubnog karijesa. Čak 96 posto proizvoda navodno je izbjeljivalo zube, međutim, u tu

svrhu nisu sadržavali dovoljno slobodnih radikala kao sredstava za izbjeljivanje. Nadalje, materijali na bazi ugljena često su abrazivni, što može oštetiti caklinu i gingivu.

Smatra se da popularnost pasta za zube s ugljenom raste u mnogim zemljama širom svijeta, uključujući Veliku Britaniju, SAD, Japan, Indiju, Tajland, Litvu, Australiju, Hong Kong, Kinu, Južnu Koreju i Švicarsku. Podrazumijeva se da mnogi pacijenti pitaju članove svog stomatološkog tima za savjet o korištenju i koristima ugljenih pasta i praha, te da su savjeti često empirijski. Stoga stručnjaci trebaju prikupljati aktualne informacije za svoje pacijente.

„Ako se previše često koriste kod ljudi s ispunima, može ući u njih i teško se uklanjaju“, rekao je koautor dr. Joseph Greenwall-Cohen sa Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Manchesteru

u razgovoru za BBC. „Čestice ugljena mogu se nabiti i u desni te ih iritirati.“

Profesor Damien Walmsley, znanstveni savjetnik Britanske udruge za stomatologiju, rekao je za BBC: „Paste za zube na bazi ugljena nisu čudotvorno sredstvo za one koji traže savršen osmijeh i povezane su sa stvarnim rizicima.“ Dodao je: „Zato ne vjerujte u prenapuhane reklame. Svi kojima smetaju mrlje ili boja zubi koji, trebali bi paziti na prehranu, poboljšati oralnu higijenu i posjetiti svog stomatologa.“

Istraživanje pod nazivom „Zubne paste koje sadrže ugljen“ objavljeno je u časopisu British Dental Journal. [\[1\]](#)

OGLAS

DM
DENTALNI MEGASTORE

Puno lijepih trenutaka vama i vašim obiteljima za Božić i novu 2019-tu godinu želi DENTALNI MEGASTORE!

ONE FOR ALL!

Only one shade for all your patients' different smiles.

World Novelty

The real revolution in direct restoration

OMNICHROMA, world innovation by Tokuyama Dental for 2019, is the innovative and revolutionary product expressing the highest chromatic match capability with the widest shades and colors range, therefore covering the classic VITA shades with only one composite hue. All of this thanks to its **Smart Chromatic Technology**, patented by TOKUYAMA, that gives color its "physical" dimension. **No pigment added.**

- **NO STRESS** for evaluation in shade taking
- **NO STRESS** for shade, chroma and value
- **NO STRESS** for layering with different masses: dentin, body or enamel
- **NO STRESS** for materials reordering
- **NO STRESS** for long chair times

Smart Chromatic Technology

Follow the revolution!
www.omnichroma.it

Medicinska anamneza u stomatološkoj praksi – čemu služi?

Autor: Dr. Catherine Kempf

Nužnost uzimanja opće medicinske anamneze u stomatološkoj praksi naši pacijenti često ne shvaćaju jer ne razumiju povezanost oralnog i općeg zdravlja, kao ni moguće komplikacije stomatološkog liječenja.

Medicinska anamneza u stomatološkoj praksi nezaobilazno je sredstvo za stjecanje znanja o stanju izvan usne šupljine koje je potrebno za liječenje pacijenata bez komplikacija. Osobito rizične pacijente važno je prepoznati prije početka terapije jer se pogrešnim liječenjem u iznimno rijetkim slučajevima mogu čak i životno ugroziti.

Odgovorima na deset najčešćih pitanja oko anamneze ukazuje se na nužnost i korist od anamneze za svakodnevnu praksu s brojnim savjetima kako je pravilno uzeti. Tako ćete imati i dobre argumente prema pacijentu da mu objasnite značaj anamneze za njegovo zdravlje i da unaprijedite njegovo razumijevanje.

Što znači anamneza?

Anamneza (anámnesis = starogrčki za uspomenu, sjećanje) je sustavno ispitivanje pacijenata o njihovoj "povijest" zdravlja, po-

sebno bolesti, alergija, invalidnosti i životnih uvjeta. Ovisno o težištu sadržaja razlikuje se npr. opća medicinska, socijalna, oralnohigijenska, obiteljska ili medicinska anamneza. Moguće je i da pacijent ne daje sam anamnezu, nego se ispituje rodbina ili pratnja, kao što je to često slučaj s djecom ili dementnim pacijentima.

SAVJET BR. 1 Temeljita i aktualna anamneza temelj je bilo kojeg terapijskog ili profilaktičkog stomatološkog zahvata

Zašto je opća medicinska anamneza važna?

Učestalost medicinskih hitnih slučajeva stalno se povećava s obzirom na duže i složenije stomatološke zahvate, sve veću pro-

sječnu dob pacijenata i povezanu polimorbidnost (nekoliko bolesti istovremeno) i polimedikaciju (uzimanje više lijekova istovremeno). Na sreću, ozbiljni incidenti u stomatološkoj ordinaciji relativno su rijetki, ali i dalje prečesti. Samo pomoću detaljne i redovito ažurirane medicinske anamneze mogu se prepoznati individualni faktori rizika i na temelju toga prilagoditi liječenje, a time izbjeći moguće izvanredne situacije.

SAVJET BR. 2 Svaka anamneza mora se dokumentirati

Mora li se u stomatološkoj praksi uzeti medicinska anamneza?

Da, jer je svaki doktor dentalne medicine obavezan uzeti medicinsku anamnezu jer se samo vodeći računa o anamnestičkim čimbenicima rizika može provesti odgovarajuće liječenje bez komplikacija. Anamneza je zadatak liječnika koji se ne smije delegirati, dio je

pacijentova kartona i mora se uvijek dokumentirati.

Kada treba uzeti / ažurirati anamnezu?

Odgovor je jednostavan i logičan. Samo ako su podaci u anamnezi ažurirani, imaju smisla. Stare informacije mogu biti nevažne, a nove se mogu previdjeti ako anamneza nije uvijek ažurirana "u neposrednoj vremenskoj vezi s liječenjem". To praktično znači da se anamneza mora uzimati svaki put, osim ako nije prošlo samo nekoliko dana između posjeta.

SAVJET BR. 3 Samo aktualna anamneza je korisna

Kako uzeti anamnezu?

Cilj stjecanja sveobuhvatnog uvida u faktore rizika kod pacijenata postiže se samo uzimanjem anamneze kombinacijom ispunjavanja upitnika, usmenog preispitivanja te vizualnog, ma-

nualnog, olfaktornog i auditivnog prikupljanja podataka.

Koliko je važan anamnestički upitnik?

Anamnestički upitnik je osnova uzimanja anamneze jer obuhvaća sva relevantna pitanja i stoga se potrebno vrijeme u odnosu na isključivo usmeno ispitivanje znatno smanjuje. Usto je tako već zajamčena pismena dokumentacija. Pravni propisi ne postoje, teoretski se anamneza može uzeti i samo usmeno.

Ipak, postoje savjeti kako upitnik učiniti praktičnim:

- Uz pitanja treba sadržavati i objašnjenje potrebe za uzimanjem anamneze prilagođeno pacijentima, treba ponuditi pomoć pri ispunjavanju i zajamčiti povjerljivost podataka napomenom o liječničkoj tajni.
- Jasno postaviti pitanja, izbjegavati strane riječi i kratice, koristiti dovoljnu veličinu fonta i jasnu strukturu (tematski blokovi) sa sustavno raspoređenim poljima za odgovore. Tako je pacijentu olakšano popunjavanje, a administrativnom osoblju prenošenje tih podataka u pacijentov karton.
- Da biste uštedjeli papir i vrijeme za ispunjavanje, može se

Nastavak na str. 8

OGLAS

Svim klijentima i poslovnim partnerima zahvaljujemo na uspješnoj suradnji u 2019. godini!

Čestit i blagoslovljen Božić i uspješnu 2020. godinu žele Vam

Robert, Slavica, Ivan, Dražen, Romeo i Alen

dentagra®

dentagra^{pro}

a dec
reliablecreative**solutions**

Carestream
DENTAL

3B^{TM} ORTHO

DentagraPro – softver za vođenje privatnih zdravstvenih ustanova;

novi dentalni CT CS 9600; novi model dentalne jedinice A-dec 500;

3B orthodontics – ortodontski materijali i instrumenti

dentagra©

Podaci iz anamneze	Primjeri praktične primjene
Antibiotici	Antibiotička profilaksa, npr. kod endokarditisa
Sortirati nalaze	Prepoznati nuspojave lijekova
Savjetovanje	Oralna higijena kod dijabetičara
Pomoć	Ispunjavanje upitnika u slučaju oštećenja vida
Ispitati detalje	Podešavanje krvnog tlaka, zatražiti vrijednost HbA1c
Dijagnostika	Nema rendgenskog zračenja u trudnica (osim ako je neophodno)
Higijena	Uvijek visoki standard
Kontraindikacije	Nema ibuprofena u trudnica u posljednjem tromjesečju
Položaj	Mogući su opasni incidenti; oprez: sindrom kompresije vene cave u trudnica
Lokalna anestezija	Bez vazokonstriktora u visokorizičnih pacijenata, npr. u prvih šest mjeseci nakon srčanog udara, moždanog udara
Izbor materijala	Imajte na umu alergije
Lijekovi	Bez ibuprofena kod "želučanih" bolesnika, bez CHX-a u bolesnika s astmom (djelomično kontraindicirano)
Hitni slučajevi	Vježbati jer uvijek postoje visokorizični pacijenti
Kadrovsko planiranje	Iskusni liječnici kod visokorizičnih bolesnika
Kontrole	Češće kod dijabetičara, pušača, "srčanih" bolesnika ...
Termini	Ne prvih tri do šest mjeseci nakon srčanog udara
Terapijski postupci	Bez dodatka adrenalina u visokorizičnih pacijenata, nema implantata kod terapije bisfosfonatima, ne pjeskariti kod bolesnika s astmom
Nuspojave	Kontraindikacija za lokalnu anesteziju s vazokonstriktorima, npr. kod antidepressiva, lijekova za srčanu aritmiju, Parkinsonovu bolest
Suradnja s obiteljskim	Dogovor o antibiotskoj profilaksi, promjeni liječnikom, specijalistima lijekova kod hiperplazije gingive

Tablica 1. Pregled posljedica i primjeri iz prakse koji ukazuju na važnost anamneze

na upitniku ostaviti mjesta za višestruke odgovore pa pacijent može npr. različitim bojama ažurirati podatke, a da ne ispunjava uvijek ispočetka cijeli upitnik.

- Često se kratkim upitnicima prihvaća rizik od gubitka informacija, iako opseg upitnika nema negativan utjecaj na ispunjavanje. Digitalni upitnici (npr. na tabletu) kao alternativa postat će sve zastupljeniji jer se time olakšava pohrana, dostupnost i izbjegavaju pogreške u prijenosu podataka.

- Kako bi pažljivo ispunio upitnik, pacijent mora imati dovoljno vremena na raspolaganju. U idealnom slučaju upitnik se ispunjava u čekaonici (ne u ordinaciji), neovisno o zahvatu. Dobar je način da upitnik stavite na mrežnu stranicu čime pacijentu dajete mogućnost da ga ispuni u miru kod kuće i skрати boravak u ordinaciji.

Kakvu ulogu igra usmena anamneza?

Samo usmena anamneza pravno je dovoljna, ali u pogledu sigurnosti pacijenata apsolutno nije dopustiva jer je rizik od gubitka informacija i bitnih podataka prevelik zbog zaboravljanja da terapeut nešto uopće pita ili pacijent zaboravi navesti važnu informaciju. Međutim, kao dopuna pismenoj anamnezi, za detaljnije upite i prije svega za jačanje povjerenja i smanjenje anksioznosti ona je apsolutno neophodna. Kada pacijenti shvate smisao anamneze kojom se žele izbjeći incidenti i komplikacije, u budućnosti će bolje surađivati.

nosti pacijenata apsolutno nije dopustiva jer je rizik od gubitka informacija i bitnih podataka prevelik zbog zaboravljanja da terapeut nešto uopće pita ili pacijent zaboravi navesti važnu informaciju. Međutim, kao dopuna pismenoj anamnezi, za detaljnije upite i prije svega za jačanje povjerenja i smanjenje anksioznosti ona je apsolutno neophodna. Kada pacijenti shvate smisao anamneze kojom se žele izbjeći incidenti i komplikacije, u budućnosti će bolje surađivati.

Je li dovoljno pacijenta prije liječenja pitati o osobitostima ili promjenama da biste ažurirali anamnezu?

Ako prepoznajete potrebu za uzimanjem anamneze radi sigurnosti pacijenta i izbjegavanja nepotrebnih komplikacija, kratak upit ispunjava zakonske obveze, ali ne i vašu profesionalnu odgovornost. Budući da je pacijent medicinski laik, ne možete očekivati da sam ispriča sve važno. On ne misli da je nešto iz "ostatka tijela" važno za liječenje "zubi" ili da npr. injekcija kod ortopeda prije četiri mjeseca (bisfosfonati) može biti presudna u stomatološkoj terapiji.

SAVJET BR. 4 Pacijent je medicinski laik

Zašto pomažu osjetilne percepcije?

Nikada ne podcjenjujte informacije koje prikupljate svojim osjetilima. Ona prepoznaju biološku dob, invaliditet, nesigurnost, anksioznost, trudnoću, promjene na koži kod bubrežnih i jetrenih bolesti, herpes, zlouporaba nikotina, loš zadah, kašalj s toliko različitih posljedica (astma, KOPB, infekcija, alergija itd.) i još mnogo toga. Pacijent kao laik često te znakove ne smatra relevantnim i neće ih uvijek navesti.

SAVJET BR. 5 Pored pismenog anamnestičkog upitnika, za prepoznavanje faktora rizika važna je i usmena anamneza, kao i osjetilni dojmovi

Koje posljedice proizlaze iz opće zdravstvene anamneze za svakodnevnu praksu?

Iz svih informacija koje ćete dobiti možete saznati je li vaš pacijent zdrav ili bolestan, možete li svoje liječenje provesti kao i obično ili se prilagoditi čimbenicima rizika pacijenta. **Tablica 1.** daje pregled mogućih posljedica s tipičnim primjerima koji svima koji rade na pacijentu moraju biti poznati. Ono što proizlazi iz tablice je: mnoge se posljedice moraju uzeti u obzir. S druge strane, ako pogledate primjere, mnoge se od ovih posljedica podrazumijevaju.

Zaključak

Na početku se uvijek uzima opća medicinska anamneza kao osnova bilo koje stomatološke terapije, savjetovanja i profilaktičkog liječenja. To omogućuje kvalitetnu skrb za pacijente, smanjuje učestalost komplikacija i rizik od ugrožavanja pacijenta. Da bi se pacijent mogao gledati kao cjelina, važno je uzeti sveobuhvatnu medicinsku anamnezu. Osnova za to je anamnestički upitnik koji se mora dopuniti usmenim ispitivanjem i dostatnim osjetilnim opažanjima.

Svako uzimanje anamneze mora biti dokumentirano i prije svakog liječenja treba ažurirati podatke. Posljedice ovih informacija moraju biti poznate terapeutu i ordinacijskom osoblju.

Uvijek zapamtite: ako se pridržavate gesla "Rizik prepoznat, opasnost spriječena!", ni rizični pacijenti ne predstavljaju problem.

Informacije

Dr. Catherine Kempf

Gartenstraße 17a
82049 Pullach
Njemačka
Tel.: 0173 3592044
dr.c.kempf@tonline.de

OGLAS

Čestit Božić i sretnu
Novu godinu želi vam

Remedylink d.o.o. - Zvonimira Rogoza 14, Zagreb - Tel: 01 6170 107 - Fax: 01 6111 818 - www.remedylink.eu - remedylink@remedylink.eu - service@remedylink.eu

NOVI IMPLANTAT 3.0

**PROTETSKA
PLATFORMA
3.0 MM**

*Poboljšanje uskog
i trasgingivalnog
izlaznog profila*

**INTERNA VEZA:
SIX-LOBED KONEKCIJA**

Geometrija kojom se
izbjegavaju točke zamora
i omogućuje izvrsna
distribucija opterećenja

NAJBOLJE RJEŠENJE ZA TERAPIJU HORIZONTALNIH ATROFIJA ČELJUSTI

Smanjuje potrebu za augmentacijom kosti
time skraćuje trajanje kirurškog zahvata

BTI Biotechnology Institute UK
Tel: (44) 01206580160 | Fax: (44) 01206580161
info@bti-implant.co.uk
www.bti-biotechnologyinstitute.uk

INTERDENT D.O.O
Vinogradski odvojak 2D
10431 Sveta Nedelja
Silvija Vučković, dr.med.dent.
s.vuckovic@interdent.hr

*Čestit Božić
i sretna Nova godina!*

*Neka Vam nadolazeći blagdani
donesu radost i veselje, a nova
godina mnogo poslovnog uspjeha
i zadovoljstva u radu.*

*Hvala Vam na ukazanom
povjerenju i veselimo se nastavku
suradnje s Vama!*